

09 נובמבר 2014

לכבוד
מועצת הרשות הממשלתית למים וביו

הנדון: הצעת רשות המים לשינוי בתוספת השנייה לחוק המים – היטלי הפקה

שלום רב,

להלן מוגשת עמדת התאחדות חקלאי ישראל לשינויים המוצעים על ידי רשות המים לשינויים בהיטלי הפקה. השינויים המוצעים הינם מרחיקי לכת, ויביאו לתוספת עלות גדולה לחקלאות הצורכת מים אלו, בשווי של כ- 22 מיליוני שקלים לשנים הבאות או 16 מיליוני שקלים על פי הוראת השעה המוצעת לשנת 2015, ולכן יש לשקול אותם בכובד ראש ומשנה זהירות. התייחסותנו תחל בפירוט עמדתנו ביחס לסוגי ההיטלים השונים, ומסתיימת בדיון עקרוני לגבי מדיניות ההיטלים.

1. הגדרת "מפיק עירוני" – תיקון סעיף 1

- 1) בהגדרת "מפיק עירוני", ככזה המספק למעלה מ- 300,000 מ"ק מים ביתיים, מוכללים תשעה ישובים מתוכננים, המספקים בממוצע כ- 500,000 מ"ק מים ביתיים בשנה.
- 2) לעידוד ספקי המים העירוניים הגדולים למשיכה של מים מהמערכת הארצית במקום הפקה ממקורותיהם, עשויה להיות השפעה משמעותית הרבה יותר מבחינת היקף המים שתשיג את המטרה.
- 3) להכללת ישובים מתוכננים שמעל 300 אלפי מ"ק, השפעה שולית ביחס לכלל המים המופקים, והתוצאה היחידה שתושג היא ייקור המים לצרכניהם, או גרימת הפסד למפיקים כספקי מים אלו.
- 4) הישובים המתוכננים, מחוייבים כיתר ספקי המים במחיר אחיד לצרכן הסופי. מנגד, לא נערך לגביהם חשבון עלות פרטני של שירותי המים וקביעת מחיר קניה מחברת "מקורות" או היטל שיאזן את חשבון העלות הכולל – כפי שנעשה ביחס לתאגידי המים.

- 5) בנוסף, חלק ההפקה הפרטית למים ביתיים על ידי הישובים המתוכננים, הינו בשיעור גבוה הרבה יותר לעומת המפיקים העירוניים. ולפיכך, הפגיעה בהם, עלולה להיות משמעותית ופוגעת הרבה יותר.
- 6) לכן, אנו סוברים כי יש לקבוע רף גבוה בהרבה מזה שנקבע, ולהעמידו על 1 מיליון מ"ק.

2. היטל על מים ביתיים – תיקון סעיף 3

- 1) תיקון הפחתת ההיטל לעומת "תעריף הייחוס", באה במטרה להשוות את היטלי ההפקה למעבר שבוצע עוד במחצית שנת 2011, מצריכה מוכרת של 2.5 מ"ק לנפש לחודש ל – 3.5 מ"ק לנפש לחודש.
- 2) זו לא הפעם הראשונה, שנעשה ניסיון לתקן את הפחתת ההיטל, אולם הוא נכרך בתיקונים נוספים (המעלים היטלים), ומשום כך, עדיין לא יצא לפועל.
- 3) יש לכן להפריד את תיקון סעיף זה מחבילת התיקונים הכוללת ולהפעילה כפי שנכתב בטיוטת השינויים - לפחות מינואר 2012.

3. היטל על צריכה חריגה – החלפת סעיף 4

- 1) אנו סוברים, כי כל עוד מתקיימות הקצאות מים שפירים לחקלאות, ראוי לקבוע גם היטל גבוה יותר על צריכה חריגה.
- 2) טיוטת ההצעה גורסת היטל חריגה אחיד של 1.83 שקל/מ"ק במחירי יולי 2014, ולדעתנו איננה מידתית.
- 3) תעריף החריגה למים שפירים המסופקים ע"י חברת "מקורות" נקבע לרצועת חריגה של 30% ובגובה 110% מתעריף המים שבהקצאה.
- 4) היטלי ההפקה שונים מאוד מסוג הפקה אחד למשנהו ובאזורי הארץ השונים – ומכאן שהוא עלול להיות מאוד לא מידתי לאזורים וסוגי הפקה בהם הרשות מנסה לקבוע היטלים נמוכים יחסית.
- ההיטל עלול להגיע למאות אחוזים לעומת עלות המים כבר מהמ"ק החריג הראשון, ובכך לא רק שלא הושג איזון עם צרכני "מקורות" – אלא שאיזון מופר לרעת ההפקה הפרטית, או לפחות חלקה.
- 5) כמו כן, היטלים אלו, אמורים לחול גם על האזורים המנותקים, בהם ההקצאה המנהלית עשויה להיות מנותקת ממצאי המים בפועל בכל אחד מהם, ובנוסף – צריכה שמעבר להקצאה, במידה ומצאי המים קיים, איננה משפיעה על מאזן המים הכולל של המערכת הארצית.
- 6) לכן, לדעתנו, יש לקבוע גם לגבי ההפקה הפרטית אחוזי חריגה מותרים (מול 30% של צרכני "מקורות") והיטל חריגה אחוזי ולא שקלי קבוע, כפי שהוצע.
- 7) ביחס לאזורים המנותקים, יש לדעתנו לקבוע היטל חריגה סמלי בלבד.

4. היטל מוצע על קידוחים במערכת המים הארצית

- 1) לקבוצת מפיקים זו מוצע שינוי דרמטי במיוחד – הן בבסיס חישוב ההיטל והן בגובהו, ויישומו של השינוי עלולה להביא לתוספת עלות (נטו) של כ- 17 מיליוני שקלים. אזכור "עלות נטו" נובעת מכך שחלק מהמפיקים ישלמו היטל נמוך יותר.
- 2) חלקם של המפיקים, ישלמו באמצעות השינוי עשרות ומאות אחוזים יותר מבעבר עד כדי סיכון לא רק של פעילות הפקת המים אלא קיום החקלאות באזורים אלו.
- 3) מהות השינוי – צמצום חלק ההיטל להפקה ראשונה על ידי שינוי ייחוס צריכת המים לכמות הבארות (70,000 מ"ק לכל באר), והעלאת ההיטל להפקה הנוספת מ- 1.09 שקל/מ"ק ל- 1.50 שקל/מ"ק.
- 4) הסיבה לייקור הגבוה מאוד, כפי שמופיעה בדברי ההסבר, מצביעה על הרצון למנוע "כשלי שוק" בין הפקת מים שפירים לצריכת מים חליפיים.
- 5) על כך, ברצוננו להעיר:
 - א. קבוצת מפיקים זו, מפיקה יחד כ- 52 מלמ"ק מים שפירים, וקביעת גזירה אחת של יכולת החלפה של מים אלו במים שוליים הינה מרחיקת לכת בלשון המעטה.
 - ב. גם אם מתקיימת בעיית החלפת המים במקרים נקודתיים - אין מקום ל"ענישה" קולקטיבית" של כלל מפיקי מים אלו.
 - ג. תחולת השינוי המוצע לינואר 2015, בידיעה שלמרבית המים המופקים אין חלופה ריאלית נכון לזמן זה, עושה שימוש ציני ברצון ליצור מוטיבציה להחלפת המים.
 - ד. לכן, ראוי היה להציב ראשית לכל את החלופות ולא להביא לייקור הפקת המים עד כדי סיכון הפעילות החקלאית בשל עלותם.
 - ה. לחלק מהישובים הקצאה וצריכה של מים שפירים, לאחר שכבר מרבית המים השפירים שלהם עברו המרה למים שוליים, בשל פעילות בעלי חיים בישוב המצריכה שימוש במים שפירים, כמו גם חלק משטחי הגידול שאינם ברי המרה בשל מיקומם בשטח המחנה. ברור שביחס למפיקים אלו, החלופה איננה מתקיימת אלא רק ייקור המים ובשיעורים פנטסטיים.
- ו. גם הוראת שעה של קביעת כמות מינימלית של 200 אלף מ"ק לשנת 2015 בלבד – עדיין מביאה לייקור גבוה מאוד של ההיטלים ואין בה אלא הקלה קלה וזמנית. לעומת ייקור ממוצע של כלל ההיטלים לקידוחים אלו של למעלה מ- 70% בהצעה המקורית, הרי שהייקור הכולל הוראת השעה לשנת 2015, מקטין את הייקור הממוצע לכדי 45% - ייקור נכבד בפני עצמו.
- 6) מול הרצון לפשט את חשבון ההיטלים ולקבוע מעין "צדק חלוקתי" בין המפיקים (ובין כלל צרכני המים), הרי שהשינוי המוצע איננו יוצר יותר אחידות בין ההיטלים השונים – להיפך מכך.

7) הגם שבמערכת המים הארצית, מתקיימים הסדרים נקודתיים עם חלק מהמפיקים (הפקת טיוב או הסדר אחר) – גם תשלום מפיקים אלו עומד לעלות בעשרות אחוזים, וחמור מכך – אין להסדרים אופי קבוע. הפקת טיוב, לדוגמא, אמורה להתקיים מסיבות של משק המים ולא מסיבות עלות, ועלול להיווצר מצב בו מפיק מוגדר כיום בהפקת טיוב – אבל לא יוגדר כך כבר בשנה הבאה.

8) לכן, לדעתנו, אין לייקר את הפקת המים מקידוחים במערכת הארצית כפי שהוצע, אלא לטפל בבעיות נקודתיות במקום בו הן מתעוררות, ולא לקבוע היטל גבוה רק לשם הגדלת הגבייה מהפקה זו.

5. היטלים באזורים האחרים

1) גם להפקת המים העיליים באזור סובב כנרת נקבע היטל הגבוה בכ- 50% לעומת ההיטל הנוכחי.

2) הגם שבאזור זה, בהינתן המצב ההידרולוגי, ההיטל – גם הקיים, מעודד צמצום צריכה במקרה של מצב הידרולוגי גרוע, ולא נראית סיבה ברורה לעין לייקור שלו ב- 33% להפקה במעלה ו- 38% בהפקה בביניים, פרט להגדלת הגבייה מהפקה זו – שכן פער ההיטלים האחוזי בין הגדרות המצב ההידרולוגי נשאר בעינו.

6. דיון עקרוני בנושא היטלי ההפקה

1) היטלי ההפקה הנגבים ממפיקי המים הפרטיים עוברים לקופת הכנסות המדינה, ואינם מהווים חלק מחשבון העלות וההכנסות של משק המים. הפנייתם בעתיד חזרה למשק המים, כחלק מתוכנית כוללת של פיתוח וקביעת מחירים, הינה רצויה, אך לא מתקיימת בשלב זה.

2) בהגדרתם, הם אמורים לשקף תשלום המפיקים עבור השימוש במשאב לאומי, ולא כלי גביית מס נוסף.

3) השימוש בהיטלים ככלי תכנוני של משק המים, ראוי שייעשה רק בשוליים ובמקומות בהם יש להפקה הפרטית משמעות גדולה לניהול הכולל של משאב המים. בידי רשות המים כלים ניהוליים ותכנוניים נוספים מעבר לעשיית שימוש מעין זה בהיטלי ההפקה.

4) לכן, מכל הסיבות שהוזכרו בגלוי או במרומז, איננו רואים סיבה נוקבת וראויה לייקור ההיטלים כלל, ובשיעורים הנקובים בפרט.

5) כמו כן, מפיקי המים הפרטיים, ובעיקר כספקי מים לחקלאות, נזקקים לצורך פעילותם לוודאות ומניעת שינויים תכופים. לכן, כל מדיניות היטלים חדשה, ראוי שתהיה ארוכת טווח וממוסגרת מראש בתחום הזמן.

בברכה,
אבשלום (אבו) וילן
מזכ"ל התאחדות חקלאי ישראל